

מזמור קלו: אם אשכחך ירושלים...

- (א) עַל נְהַרֹתָיו בְּכַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם-פָּכַיִנוּ בְּזַכְרֵנוּ אֶת-צִיּוֹן:
- (ב) עַל-עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ כְּנַרְוַתֵּינוּ:
- (ג) כִּי שָׁם שָׂאוּנוּ שׁוֹבֵינוּ דְבַר־שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמִיחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן:
- (ד) אֵיךְ נִשְׁיר אֶת-שִׁירֶיהָ עַל אֲדָמַת נֶכֶד:
- (ה) אִם-אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי:
- (ו) תִּדְבַק לִשְׁנֵי לְחַבֵּי אִם-לֹא אֲזַכְּרֶנִּי אִם-לֹא אֶעֱלֶה אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמִיחָתִי:
- (ז) זָכַר הוּא לְבַיְתִי אֵדוּם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוּד בָּהּ:
- (ח) בַּת בְּבַל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁרֶי שִׁישְׁלַם-לָךְ אֶת-גְּמוּלָךְ שֶׁגִּמְלַת לָנוּ:
- (ט) אֲשֶׁרֶי שִׁיאֲחִזוּ וְנִפֵּץ אֶת-עַלְלֶיךָ אֶל-הַסָּלַע:

By the rivers of Babylon, there we sat down, we also wept, when we remembered Zion. We hung our lyres on the willows in its midst. For there those who carried us away captive required of us a song; and those who tormented us required of us mirth, saying, Sing us one of the songs of Zion. How shall we sing the Lord's song in a foreign land? If I forget you, O Jerusalem, let my right hand forget her cunning. If I do not remember you, let my tongue cleave to the roof of my mouth; if I do not set Jerusalem above my highest joy. Remember, O Lord, against the Edomites, the day of Jerusalem; who said, Raze it, raze it, to its foundation. O daughter of Babylon, you are to be destroyed! Happy shall he be, who repays you for what you have done to us! Happy shall he be, who takes your little ones and dashes them against the rock!

(1) ירמיה כט

(א) וְאֵלֶּה דְבַר־הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׁלַח יְרֵמְיָה הַנְּבִיא מִירוּשָׁלַם אֶל-יְתָר זַקֵּנִי הַגּוֹלֵה וְאֶל-הַכֹּהֲנִים וְאֶל-הַנְּבִיאִים וְאֶל-כָּל-הָעָם אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר מִירוּשָׁלַם בְּבַלְיָה: (ב) אַחֲרַי צֵאת יְכַנְיָה-הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה וְהַסֵּרִיסִים שְׂרָי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם וְהַחֲרָשׁ וְהַמְּסַגֵּר מִירוּשָׁלַם: (ג) בְּיַד אֲלֵעָזָה בְּרִשְׁפָן וְגַמְרִיָּה בְּדַחְלִיקָיָה אֲשֶׁר שָׁלַח עֲדֻקָיָה מֶלֶךְ-יְהוּדָה אֶל-נְבוּכַדְנֶצַּר מֶלֶךְ בְּבַלְיָה לֵאמֹר: (ד) כֹּה אָמַר ה' עֲבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְכֹל-הַגּוֹלֵה אֲשֶׁר-הִגְלִיתִי מִירוּשָׁלַם בְּבַלְיָה: (ה) בְּנֵי בָתָיִם וְשִׁבּוּ וְנִטְעוּ גִזְזֹת וְאָכְלוּ אֶת-פְּרִיָן: (ו) קָחוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָנִים וּבָנוֹת וְקָחוּ לְבָנֵיכֶם נָשִׁים וְאֶת-בְּנוֹתֵיכֶם תִּנְּנוּ לְאֻנָּשִׁים וְתִלְדְּנָה בָנִים וּבָנוֹת וְרִבּוּ-שֵׁם וְאֶל-תִּמְעַטוּ: (ז) וְדַרְשׁוּ אֶת-שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגְלִיתִי אֶתְכֶם שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ בְעַדָּהּ אֵלֶי-כִּי בִשְׁלוֹמָהּ יִהְיֶה לָכֶם שְׁלוֹם:

1 Now these are the words of the letter that Jeremiah the prophet sent from Jerusalem unto the residue of the elders of the captivity, and to the priests, and to the prophets, and to all the people, whom Nebuchadnezzar had carried away captive from Jerusalem to Babylon... Thus saith the LORD of hosts, the God of Israel, unto all the captivity, whom I have caused to be carried away captive from Jerusalem unto Babylon: 5 Build ye houses, and dwell in them, and plant gardens, and eat the fruit of them; 6 take ye wives, and beget sons and daughters; and take wives for your sons, and give your daughters to husbands, that they may bear sons and daughters; and multiply ye there, and be not diminished. 7 And seek the peace of the city whither I have caused you to be carried away captive, and pray unto the LORD for it; for in the peace thereof shall ye have peace

מבנה המזמור

מצג - ה' מושב בחיים"

עַל נְהָרוֹתָוּ בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם־בְּכִינֹו בְּזִכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן:
עַל־עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ בְּנִדְרוֹתֵינוּ:

"דו-שיח" עם השובים

כִּי שָׁם שְׁאַלֵנוּ שׁוֹבֵינוּ דְבַר־שִׁיר וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמִיחָה שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר צִיּוֹן:
אֵיךְ נִשְׁיֵר אֶת־שִׁיר־ה' עַל אֲדַמַּת נֶכֶד:

השבועה הגדולה

אִם־אֶשְׁכַּח יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי:
תִּדְבַק־לְשׁוֹנִי לְחִפִּי אִם־לֹא אֶזְכְּרֶי
אִם־לֹא אֶעֱלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמִיחָתִי:

התפילה לנקמה

זִכֹּר ה' לְבִנְי אֱדוֹם אֵת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ:
בַּת־בְּבַל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁר־יִשְׁלַם־לָךְ אֶת־גְּמוּלָךְ שְׂגַמְלָת לָנוּ:
אֲשֶׁר־יִשְׁיֹאֲחוּ וְנִפֹּץ אֶת־עַלְלֶיךָ אֶל־הַסַּלְעַ:

דברי חז"ל והמפרשים הנלווים לשיעור

(2) ראב"ע

על נהרות בבל בראש הספר הזכרתי דעת המפרשים במזמור הזה וזה המזמור נאמר על לשון הלויים שהם המשוררים בגלותם על בבל וטעם על נהרות בהתבודדם מהבבליים שלא ישמעו בכייתם ועוד בעבור שאמרו תלינו כנורותינו וטעם ישבנו כמו משתוממים יושב משמים על כן מלת גם

(3) רש"י

על נהרות בבל שם ישבנו - כשירדנו לגולה ושאלם נבוכדנצר שישירו לו כמו שהיו משוררין על הדוכן

(4) מלבי"ם

נתיסד לשנה הראשונה שכבש כורש את בבל

(5) רד"ק

(ז-ט) עד הנה דברי הלויים והשלשה פסוקים האחרונים הם דברי המשורר ובעודו מתנבא על גלות בבל ראה ברוח הקדש גלות בית שני

(6) רע"ס

בזה המזמור הזכיר המשורר צרת חורבן ראשון על ידי בבל וחורבן בית שני על ידי אדום ונבא על חורבן בבל והתפלל על אבדן אדום ואמר

(7) מדרש תנחומא ויגש פרק י

ואת יהודה שלח ... כל צרות שאירע ליוסף אירע לציון... ביוסף לך ראה נא את שלום אחיך בציון ודרשו את שלום העיר

(8) מסכת דרך ארץ זוטא פרק השלום

אמר רבי יהושע בן לוי אמר להם הקב"ה לישראל אתם גרמתם להחריב את ביתי ולהגלות את בניי היו שואלים בשלומה ואני מוחל לכם מה טעם שאלו שלום ירושלים (ואומר ודרשו את שלום העיר)